

Proposta d'implantació d'un espai per a animals de companyia a l'hospital Nostra Senyora de Meritxell

Presentada per: A.R.P.A. (Associació Rescatista i Protectora dels Animals)

Destinada a: Ministeri de Salut del Principat d'Andorra

1. Resum executiu

A.R.P.A proposa incorporar, en el marc de l'ampliació de l'Hospital, un **espai i un programa regular Animal Assisted Interventions (AAI)** i visites controlades d'animals de companyia. L'objectiu és millorar el benestar emocional dels pacients, la seva recuperació i el clima hospitalari, a la vegada que s'estableixen protocols d'higiene i seguretat per protegir pacients, personal i animals. Proposem començar amb **un pilot controlat de 6–12 mesos** que serveixi per establir procediments i avaluar l'impacte.

2. Per què és una bona pràctica?

- **Beneficis sobre la salut emocional i física:** la literatura científica descriu reducció de l'ansietat, estrès i, en molts casos, millora en la comunicació, estat d'ànim, i percepció del dolor en pacients que participen en AAI. Aquestes conclusions es repeteixen en revisions sistemàtiques i estudis recents, especialment en hospitals pediàtrics i serveis d'urgències/US.
- **Benefici per a professionals i familiars:** programes de visites s'han utilitzat amb èxit per reduir l'estrès del personal sanitari i facilitar la convivència amb familiars, millorant el clima laboral i la percepció del servei.
- **Experiència prèvia en altres centres:** hi ha exemples consolidats (tant públics com privats) d'hospitals que acullen visites d'animals controlades (per exemple, programes a Espanya com el del Hospital Rey Juan Carlos de Móstoles, Terrassa, Hospital del Mar, Vall d'Hebró, al País Vasc entre molts altres.

Iniciatives similars a Austràlia, EUA i altres països). Això demostra viabilitat i precedents per dissenyar un model adaptat al Principat d' Andorra.

3. Riscos principals i com mitigar-los

Riscos: al·lèrgies, zoonosis i infeccions oportunistes, accidents amb animals, estrés dels animals.

Mesures de mitigació recomanades (resum):

- Selecció i certificació de animals i guies/terapeutes (formació, vacunacions, desparasitació, proves veterinàries periòdiques).
- Protocols d'higiene i control d'infeccions (higiene de mans obligatòria abans i després, zones permeses, prohibició de contacte amb pacients immunodeprimits excepte amb avaluació prèvia). Seguir recomanacions internacionals i d'epidemiologia hospitalària.
- Limitació de temps de visita (p. ex. sessions de 30–60 min en àrees comunes), control de densitat (no massa animals simultanis) i supervisió contínua.
- Registre, consentiment informat dels pacients/familiars i assegurança de responsabilitat civil per a voluntaris i animals.
- Supervisió veterinària i protocol d'exclusió d'animals simptomàtics.

4. Revisions i guies de referència

Per definir procediments s'han de tenir en compte documents internacionals i guies de bones pràctiques com: IAHAIO (definicions i guies per a AAI), guies autonòmiques (ex. NSW Health Guidelines) i publicacions sobre control d'infeccions en entorns sanitaris. Aquests suports seran la base del protocol local.

5. Proposta d'implantació (pla en fases)

Fase 0 — Preparació (1–2 mesos)

- Creació d'un grup de treball (Ministeri de Salut, direcció de l'Hospital, veterinari referent, infectòleg, serveis jurídics).
- Revisió de guies internacionals i adaptació al context andorrà.
- Definició d'objectius clínics i poblacions prioritàries (pediatria, psiquiatria, planta de llarga estada, suport a persones grans, etc.).

Fase 1 — Pilot controlat (6–12 mesos)

- Àrea pilot assignada a l'ampliació de l'hospital (espai d'entrada/lloc de trànsit o sala polivalent amb ventilació i superfícies fàcils de neteja).
- Selecció de 1–2 equips (animal + conductor acreditat) i establiment d'horaris setmanals. En aquest cas ja hi han precedents d'entrada de gossos de teràpia al hospital.
- Protocol d'accés, consentiment, registres i mesures d'higiene.
- Avaluació contínua (indicadors clau: escala d'ansietat autoinformada, escales de pain/comfort, taxa d'incidències, satisfacció de personal i familiars).

Fase 2 — Avaluació i adaptació (2 mesos)

- Anàlisi de resultats i riscos detectats. Reunió de seguiment amb el Ministeri per decidir ampliació o modificacions.

Fase 3 — Implementació general (si pilot validat)

- Extensió d'horaris, més equips acreditats i integració en protocols d'atenció psicosocial.

6. Recursos i costos (orientació)

- **Personal:** coordinador/gestor del programa (part-time), veterinari col·laborador, personal administratiu per permisos.
- **Formació i acreditació:** cursos per a guies/voluntaris, sessions sobre control d'infeccions.
- **Infraestructura:** adaptació d'una sala, materials d'higiene i neteja, cartelleria informativa.
- **Assegurances i proves veterinàries:** cost de certificats, vacunacions i assegurança de responsabilitat. En el cas de particulars el cost dels certificats, les vacunes, control actitud de l'animal i l'assegurança de responsabilitat civil, ho tenen que costejar els propietaris.

7. Indicadors d'èxit (exemples)

- Percentatge de pacients que reporten millora en l'estat d'ànim després de la primera visita (>70% com a objectiu inicial).
- Reducció mitjana de l'ansietat mesurada en escales validades per pacients pediàtrics i adults.
- Nombre d'incidències relacionades amb infeccions o accidents (ha de ser pròxim a zero).
- Grau de satisfacció del personal i dels familiars.
- Viabilitat operacional i cost per visita.

8. Proposta de següents passos immediats

1. Acceptació de la proposta de pilot per part del Ministeri i la direcció de l'Hospital.
2. Constitució del grup de treball (caldrà convocar la primera reunió en 2–4 setmanes).
3. Redacció del protocol operatiu (a partir de les guies IAHAIO i altres referències).

9. Bibliografia (selecció de referències clau consultades)

- Bert F. *Animal Assisted Intervention: a systematic review of benefits and risks*. (revisió sistemàtica).
- IAHAIO — *Guidelines on Definitions of Terms used in Animal Assisted Intervention* i guies de cura d'animals petits en AAI.
- NSW Health — *Guideline: Animal Visits and Interventions in Public and Private Health* (guia pràctica).
- Publicacions i notícies sobre exemples a Espanya (Hospital Rey Juan Carlos de Móstoles) i altres centres amb programes experimentats i ja implantats.
- Ressenyes sobre riscos i control d'infeccions en programes d'animals en entorns sanitaris.

DOCUMENT TÈCNIC COMPLEMENTARI AL PROTOCOL OPERATIU PER A LA IMPLEMENTACIÓ D'UN ESPAI I PROGRAMA DE VISITES D'ANIMALS DE COMPANYIA A L'HOSPITAL

Promotor: A.R.P.A. – Associació Rescatista i Protectora dels Animals
Destinat a: Ministeri de Salut del Principat d'Andorra Data: Novembre 2025

1. Objecte del document

Aquest document tècnic complementa el Protocol Operatiu i recull els instruments pràctics i formularis necessaris per al correcte desenvolupament del programa pilot d'integració d'animals de companyia a l'entorn hospitalari.

Inclou:

- **Criteris d'inclusió i exclusió.**
- **Model de consentiment informat.**
- **Checklist veterinari i de conducta.**
- **Protocol d'higiene i desinfecció post-visita.**

2. Criteris d'inclusió i exclusió

2.1. Inclusió de pacients

Poden participar:

- Pacients ingressats en plantes autoritzades pel programa (pediatria, llarga estada, salut mental, geriatria, etc.).
- Pacients en situació emocional o clínica estable, amb autorització mèdica.
- Pacients o familiars que manifestin voluntàriament la seva voluntat de participar-hi.

Es recomana prioritzar:

- **Persones amb estades hospitalàries superiors a 5 dies.**
- **Pacients amb diagnòstics associats a estrès, ansietat o solitud.**
- **Infants o persones grans amb vincle afectiu previ amb l'animal.**

2.2. Exclusió de pacients

No podran participar:

- Pacients amb immunosupressió greu (tractament oncològic, trasplantament, VIH avançat, etc.).
- Pacients amb al·lèrgia o fòbia coneguda als animals.
- Pacients amb malalties infeccioses actives.
- Pacients que es trobin sota aïllament mèdic.
- Pacients que rebutgin explícitament la presència d'animals.

2.3. Inclusió i exclusió d'animals

Admesos:

- Gossos i gats amb bon estat de salut, conducta estable i certificat veterinari actualitzat.
- Animals domèstics que hagin superat la valoració de socialització i prova de comportament.

Exclosos:

- Animals en zel, gestants o menors d'un any.
- Animals amb símptomes de malaltia, lesions o parasitosi.
- Animals que mostrin agressivitat, por o incomoditat en entorns desconeguts.
- Races o individus catalogats amb risc de perillositat si no compleixen normativa vigent.

3. Model de consentiment informat (Annex I)

Consentiment per a la participació en el programa de visites d'animals de companyia

Jo, _____,
amb DNI/Passaport núm. _____, com a pacient/familiar autoritzat,
DECLARO:

- ☐ 1 Que he estat informat/da sobre els objectius i procediments del programa de l'Hospital.
- ☐ 2 Que entenc que la participació és voluntària i puc retirar el consentiment en qualsevol moment.
- ☐ 3 Que accepto les normes d'higiene, seguretat i conducta durant la visita.
- ☐ 4 Que conec els possibles riscos associats (al·lèrgies, rascades accidentals, etc.) i que l'Hospital i mantenen protocols preventius i assegurances vigents.
- ☐ 5 Que autoritzo l'entrada de l'animal de companyia (nom) _____, sota la supervisió de (nom del guia) _____.

Signatura del pacient/familiar: _____

Signatura del responsable hospitalari: _____

Data: ____ / ____ / 2025

4. Checklist veterinari (Annex II)

Dades de l'animal

Nom de l'animal

Espècie / raça

Edat

Sexe

Nº de xip

Nom del propietari /
guia

Control sanitari:

Requisit	S í	N o	Observacio ns
Vacunació antiràbica actualitzada	☐	☐	
Vacunes bàsiques (moquill, parvovirus, etc.)	☐	☐	
Desparasitació interna (≤30 dies)	☐	☐	
Desparasitació externa (≤30 dies)	☐	☐	
Bany ≤24 hores abans de la visita	☐	☐	
Certificat de salut veterinari (≤6 mesos)	☐	☐	
Conducta adequada (test de socialització)	☐	☐	
Reaccions adverses observades	☐	☐	

Signatura del veterinari col·laborador: _____
 Col·legi veterinari núm.: _____
 Data: ____ / ____ / 2025

5. Protocol d'higiene i desinfecció (Annex III)

Objectiu: Garantir que l'espai hospitalari romangui lliure de riscos biològics o contaminants després de cada visita.

Procediment post-visita:

1. Netejar immediatament el sòl amb desinfectant homologat (base d'hipoclorit o amoni quaternari).
2. Desinfectar superfícies de contacte (taules, cadires, passamans) amb producte virucida.
3. Eliminar residus (tovallolletes, borses de recollida, etc.) en contenidor específic tancat.
4. Rentat de mans obligatori per a tot el personal present.
5. Ventilació mínima de 15 minuts abans de tornar a utilitzar la sala.
6. Revisió setmanal de l'estat higiènic per part del personal de neteja i coordinador del programa.

6. Criteris de suspensió o revisió d'un animal (Annex IV)

Un animal podrà ser temporalment o definitivament exclòs del programa en els següents casos:

- Detecció de malaltia, ferida o infecció activa.
- Alteració del comportament (por, agressivitat, estrès).
- Incompliment reiterat de normes higièniques o de conducció.
- Incidència mèdica registrada durant una visita.

El coordinador del Hospital i el veterinari responsable determinaran el període de suspensió i les mesures correctives.

7. Control de qualitat i seguiment (Annex V)

Cada trimestre es lliurarà un informe al Ministeri amb els següents indicadors:

- Nombre total de visites realitzades.
- Nombre d'animals actius i revisions veterinàries efectuades.
- Índex d'incidències (objectiu: 0 incidents greus).
- Resultats de les enquestes de satisfacció a pacients i personal.
- Propostes de millora i ajustos operatius.

PROTOCOL OPERATIU PER A LA IMPLEMENTACIÓ D'UN ESPAI I PROGRAMA DE VISITES D'ANIMALS DE COMPANYIA A L'HOSPITAL

Promotor: A.R.P.A. – Associació Rescatista i Protectora Animal d'Andorra

Destinat a: Ministeri de Salut del Principat d'Andorra

Data: Novembre 2025

1. Objecte

Establir els criteris tècnics, sanitaris i organitzatius per permetre la presència controlada d'animals de companyia a l'Hospital, amb l'objectiu de **millorar el benestar emocional, social i psicològic** dels pacients sense comprometre la seguretat ni la higiene hospitalària.

2. Abast

Aquest protocol s'aplica a:

- Les àrees hospitalàries que s'incloguin dins el **programa pilot autoritzat** (p. ex. sales comunes, àrea de llarga estada, psiquiatria o pediatria).
- Els **animals de companyia** que compleixin els requisits establerts (principalment gossos i gats).
- El **personal sanitari, voluntaris i familiars** implicats en les visites.

No s'aplica a:

- Àrees crítiques (UCI, quiròfans, unitats d'immunodeprimits, laboratori, cuines).
- Activitats terapèutiques no autoritzades o fora del marc del programa.

3. Objectius específics

1. Reduir l'estrès i l'ansietat dels pacients hospitalitzats.
2. Afavorir la recuperació emocional i la motivació dels pacients.
3. Millorar el vincle social entre pacients, familiars i personal sanitari.
4. Implementar un model d'intervenció segur, higiènic i avaluable.

4. Definicions

- **Animal de companyia visitant:** Animal que pertany a un pacient o familiar autoritzat i que compleix els requisits veterinaris i de conducta establerts.
- **Animal d'intervenció assistida (AIA):** Animal entrenat i certificat per participar en programes terapèutics guiats per professionals.
- **Guia o conductor:** Persona responsable de l'animal durant la seva estada a l'hospital.
- **Coordinador del programa:** Persona designada per l'hospital o per A.R.P.A. per gestionar les sol·licituds, permisos i seguiments.

5. Responsabilitats

- **Veterinari i Hospital**
 - Assessorar el Ministeri i l'Hospital en la redacció dels protocols a seguir per la seguretat en el animal.
 - Formar i acreditar guies, voluntaris i animals.
 - Control veterinari i registre sanitari dels animals autoritzats.
- **Hospital:**
 - Assignar el coordinador intern i l'espai adequat per a les visites.
 - Vetllar pel compliment dels protocols d'higiene i seguretat.
 - Garantir la comunicació amb el personal mèdic i els familiars.
- **Ministeri de Salut:**
 - Autoritzar el programa pilot i validar els criteris sanitaris.
 - Avaluar els resultats i riscos per a una possible extensió.

6. Procediment operatiu

6.1 Sol·licitud de visita

- El pacient o familiar emplena un **formulari de sol·licitud** (Annex I).
- El coordinador del programa revisa l'estat clínic del pacient i consulta l'equip mèdic responsable.
- Si és aprovat, s'assigna una franja horària i un espai de visita.

6.2 Requisits per a l'animal

- Edat mínima: 1 any.
- Vacunes actualitzades (ràbia, parvovirus, moquill, etc.).
- Desparasitació interna i externa en els últims 30 dies.
- Revisió veterinària i certificat de salut expedit en els últims 6 mesos.
- Bon comportament i socialització demostrada.
- Bany en les 24 h prèvies a la visita.
- No s'acceptaran animals agressius, en zel o malalts.

6.3 Protocol d'entrada i sortida

- L'animal accedirà únicament per la porta autoritzada i serà registrat pel personal de seguretat.
- El guia o familiar haurà de signar el **registre d'entrada** i presentar la documentació.
- Abans i després de la visita: higiene de mans obligatòria per a tots els participants.
- L'animal haurà d'estar **subjecte amb corretja** (i morrió si és necessari).
- No es permetrà el contacte directe amb aliments, instruments o superfícies mèdiques.

6.4 Zones permeses

- Sala designada pel programa (amb ventilació, paviment fàcil de netejar i punts d'aigua).
- En casos excepcionals, autorització d'entrada a habitacions (avaluació mèdica prèvia).
- Es delimitarà un **circuit net** per evitar interferència amb altres àrees.

6.5 Supervisió i control

- Presència obligatòria d'un **representant del personal sanitari** i/o del coordinador durant la visita.
- Durada màxima per sessió: **30–60 minuts**.
- Neteja i desinfecció de l'espai després de cada visita.
- Registre d'incidències (mossegades, al·lèrgies, esdeveniments mèdics o conductuals).

7. Protocol veterinari

- Els animals participants hauran de ser revisats cada 6 mesos per un veterinari col·laborador.
- Es mantindrà un **registre digital actualitzat** de cada animal amb:
 - Fitxa identificativa
 - Vacunes i desparasitacions
 - Certificats de conducta
 - Incidències durant les visites

8. Normes d'higiene i seguretat

1. Rentat de mans obligatori abans i després de cada sessió.
2. Prohibició d'alimentar l'animal dins del recinte hospitalari.
3. Es recolliran immediatament els excrements (si n'hi hagués) i es desinfectarà la zona.
4. Els animals no poden pujar a llits ni seients hospitalaris, llevat que el personal ho autoritzi per raons terapèutiques i amb protecció higiènica.
5. Es recomana que els animals portin arnès i identificació visible.

9. Gestió d'incidències

- Qualsevol incident serà notificat immediatament al coordinador del programa i registrat en l'**Annex II (registre d'incidències)**.
- Si l'incident és sanitari (mossegada, al·lèrgia greu, infecció sospitosa), s'activarà el protocol de seguretat de l'Hospital i s'avisarà el servei mèdic i veterinari.
- L'animal podrà ser suspès temporalment o definitivament del programa segons l'avaluació.

10. Comunicació i avaluació

- L'equip coordinador elaborarà un **informe trimestral** amb:
 - Nombre de visites realitzades
 - Indicadors de satisfacció i benestar
 - Incidències registrades
 - Propostes de millora

11. Observacions finals

Aquest protocol és un document viu, adaptable a l'experiència i avaluacions del programa pilot. El seu esperit és conjugar **la sensibilitat i el vincle emocional entre persones i animals** amb els **estàndards sanitaris i ètics** que garanteixin la seguretat de tots els implicats.

ANNEX – Projecte d'Adequació d'un Espai Exterior Hospitalari per a Visites amb Animals de Companyia

ARPA
Pel benestar animal

1. Objectiu del projecte

Aquest annex té per finalitat definir els requisits i característiques necessàries per habilitar un **espai exterior hospitalari** —ja existent o de nova creació— destinat a facilitar trobades regulades entre pacients ingressats i els seus animals de companyia, garantint sempre la seguretat clínica, el benestar animal i el compliment dels protocols sanitaris.

2. Tipologia de l'espai exterior

L'espai podrà ubicar-se en:

- Una terrassa del centre hospitalari.
- Un pati, jardí o zona exterior ja existent.
- Un espai habilitat en el marc d'una ampliació o remodelació del centre.

Aquest espai haurà d'assegurar:

- **Accés segur i adaptat** per a pacients amb llit o cadira de rodes.
- **Distància adequada** d'àrees assistencials sensibles.
- **Control d'accés** d'animals i visitants.
- **Condicions ambientals** favorables i regulables.

3. Requeriments d'adequació de l'espai exterior

3.1. Senyalització i informació

- Cartelleria clara identificant l'espai com a "Zona de visites amb animals".
- Normativa d'ús visible i comprensible.
- Informació sobre horaris autoritzats i protocols de comportament.

3.2. Zones funcionals

L'espai s'organitzarà en:

1. **Zona de trobada pacient-animal**
Adaptada per llits hospitalaris, cadires i familiars.
2. **Zona d'espera o descans per a animals**
Per reduir l'estrès i evitar interaccions no desitjades.
3. **Zona de suport assistencial**
Amb punts d'aigua, material d'higiene i espai de logística.

3.3. Característiques ambientals i de seguretat

- Sòl **antilliscant**, resistent i fàcil de netejar.
- Ombres, pèrgoles o cobertes per protegir de clima advers.
- Il·luminació suficient i segura.
- Tancament perimetral per prevenir fugues.
- Punt d'aigua per a neteges bàsiques.

4. Instal·lació d'un mòdul prefabricat tipus mobilhome hospitalari

4.1. Finalitat del mòdul

El mobilhome hospitalari complementa o substitueix temporalment l'espai exterior quan:

- Les condicions meteorològiques no permetin l'ús d'espais oberts.
- El pacient necessiti un entorn més estable i privat.
- L'hospital no disposi encara d'una zona exterior habilitada.
- Es vulgui garantir entorn sanitari controlat i immediat.

4.2. Requisits tècnics del mobilhome hospitalari

El mòdul serà **estrictament hospitalari**, amb:

4.2.1. Equipament sanitari

- **Presa d'oxigen medicinal** amb connexió homologada.
- **Sistema d'aspiració clínica** segons normativa.
- **Punts elèctrics d'emergència** connectats al sistema de seguretat del centre.
- **Desfibril·lador extern semiautomàtic (DESA)** accessible.
- **Monitorització bàsica** (TA, FC, SpO₂) disponible si el centre ho requereix.
- **Kit d'emergència** amb material establert pel servei d'Infermeria/Urgències.
- **Comunicació directa** amb planta o urgències (telèfon intern o sistema d'avís).

4.2.2. Condicions estructurals

- Accessos amplis i adaptats per llits hospitalaris.
- Climatització i ventilació regulables.
- Superfícies higièniques i fàcilment desinfectables.
- Espai suficient perquè el personal sanitari pugui atendre el pacient en cas d'incidència.
- Compliment dels protocols d'evacuació i de seguretat del centre.

4.3. Ubicació i integració

El mòdul s'ubicarà en un punt exterior que garanteixi:

- **Accessibilitat ràpida** des de les plantes assistencials.
- **No interferència** amb circuits de treball, emergències o evacuació.
- Possibilitat de crear un entorn natural amb ombra, bancs i zones verdes.

5. Protocol d'ús i funcionament

- Les visites requeriran **autorització prèvia** del personal mèdic.
- L'animal haurà d'estar sempre sota **control del responsable**.
- Les trobades es realitzaran en els horaris establerts pel centre.
- L'espai es desinfectarà després de cada visita segons protocol intern.
- En cas d'emergència, el pacient rebrà atenció immediata al mòdul o serà traslladat al servei corresponent.

6. Beneficis esperats

- Millora del benestar emocional i psicològic del pacient.
- Disminució d'ansietat i estrès durant l'ingrés.
- Enfortiment del vincle afectiu amb la mascota.
- Humanització del model assistencial hospitalari.
- Possibilitat d'ús flexible, segura i compatible amb els protocols clínics.

7. Conclusió

L'habilitació d'un espai exterior hospitalari, complementat si cal amb un **mobilhome hospitalari equipat**, permet oferir un entorn segur i adequat perquè els pacients puguin rebre les seves mascotes, contribuint a una atenció més humana i emocionalment beneficiosa, mantenint sempre la seguretat i l'ordre assistencial del centre.

QUAN MÉS ELS NECESSITEM

Sempre al teu costat

És una proposta d'**ARPA**
presentada al **Ministeri** i al **SAAS**

